

249878

II
3 285

RODVANJSKA SLATINA
pri
Radgoni na Štajerskem.

(Štajerska Vichy-voda)

zdravniško popisana.

V LJUBLJANI, 1874.

Natisnila „Národna tiskarna.“ — Založil dr. K. Henn.

K A Z A L O.

	Stran
Rodvanjska slatina	3
Kemična analiza rodvanjske slatine	4
Pregled kemične sestave najimenitnejših alkaličnih slatin v Evropi	5
Splošna moč rodvanjske slatine	6
Kronični katar v želodci	9
Zlatenica	10
Uvred (Anschoppungen, Hypertrophien)	11
Kamen	12
Kroničen katar sapil	13
Tuberkuloza, jetika, sušica	14
Škrofeljni, golžun (krof)	15
Bolezni scavil	16
Revmatizem in protin	17
Bolezni živcev	19
Kako se mineralna voda rabi	20

62/m 6.
785

Radinjska slatina

pri

Radgoni na Štajerskem,

tudi

Rodvanjska slatina

(Radeiner Sauerbrunnen)

imenovana.

(Štajerska Vichy-voda)

zdravniško popisana.

V Ljubljani 1874.

Natisnila „Národna tiskarna.“ — Založil dr. K. Henn.

V komisiji: J. Giontini.

249 978

Popravek.

Po pomoti se je v tej knjižici tiskalo namesto „**Radinjska slatina**“ „**Rodvanjska slatina**,“ kar se s tem popravlja. Kraj, kjer je studenec, se zove „**Radince**.“

Naročenja naj se tedaj adresirajo na **slatinsko oskrbnništvo v Radince pri Radgoni** (Radein bei Radkersburg).

Tudi se dobiva slatina pri gospodu **P. Lassnik** v Ljubljani.

N. 1028/1976

Rodvanjska slatina.

Ta žlahtna slatina, ki na okusu in zadržaji vse enake mineralne vode jako presega, izvira v vzhodnem delu Štajerskega, eno uro proti jugu od Radgone, tik ogerske meje. Poprej neopazovana in zanemarjena, se je l. 1869 umeteljno ogradila, kemično preiskala, in kot ena najvažnejših slatin evropskih pripoznala. Kar se kemične sestave tiče, je enaka po vsem svetu znanemu viru v Vichy-u na Francoskem, katerega voda se v več milijonih steklenic po vsem svetu pošilja.

Da more vsak sam o vrednosti te slatine soditi, postavimo sem njeno kemično analizo in pristavimo ob enem (v tab. II.) analize enakih mineralnih vodá, in sicer izključljivo takih, ki so uže od zdavnej znane in imenitne. Iz tega primerjanja se bo najboljše izprevidelo, katero vrsto in vrednost ima naša slatina med evropskimi mineralnimi viri.

I. Kemična analiza rodvanjske slatine.

Deli	V 10.000 tehtn. delih po		Reducirano na		Po procentih
	Hennu*)	Mitteregger**)	1 C. funt	1 M. funt	
			Gran	Gran	
Zveplenokisli kali* . .	1·044	1·779	1·366	1·025	2·105 %
„ natron	2·353	1·841	1·414	1·060	2·178 „
Klornatrium	6·528	6·079	4·667	3·501	7·193 „
Bromnatrium	.	0·250	0·192	0·144	0·296 „
Jodnatrium	.	0·384	0·294	0·221	0·454 „
Ogljenokisli natron . .	30·645	30·107	23·122	17·342	35·624 „
„ litij	0·079	0·412	0·316	0·237	0·487 „
„ magnezija	3·011	2·962	2·274	1·706	3·505 „
„ apnena prst	4·916	4·513	3·471	2·601	5·340 „
„ železni oksidul . . .	.	0·087	0·067	0·050	0·103 „
Fosfornokisla ilovica . .	0·010	0·035	0·027	0·020	0·041 „
Kremenova kislina . . .	0·347	0·190	0·145	0·109	0·225 „
Stalni deli	48·933	48·639	37·355	28·016	57·551 „
Na pol vezana ogl. kisl.	16·511	15·785	12·123	9·092	18·675 „
Prosta ogljena kislina .	17·328	20·090	15·429	11·572	23·774 „
Skupaj	82·772	84·514	64·907	48·680	100·000 %
Proste ogljene kisline .	Kub. centim.		Kub. palcev		Volum. %
po voluminu	10727·2		45·081		107·272

*) Der Sauerbrunnen zu Radein, physikalisch-chemisch untersucht von Dr. C. F. Henn. Leipzig 1870, bei F. A. Brockhaus.

**) Chemische Analyse des Radeiner Sauerbrunnens von Dr. J. Mitteregger, k. k. Professor. Wien 1872, bei Wilh. Braumüller.

II. Pregled kemične sestave najimenitnejših alkaličnih slatin v Evropi.

V 10.000 delih vode	Rod- vanje	Bilin	Glajhen- berg	Vichy	Selters	Preblava	Ems
Ogljene kisline	35-875	32-339	26-936	12-745	20-275	26-339	7-948
Ogljenokislega natrona . .	30-107	30-085	25-128	38-030	7-624	22-034	12-645
" kalija	—	—	—	—	—	—	—
" litija	0-412	0-188	—	—	—	—	0-021
" amonijaka	—	—	—	0-048	—	—	—
" žel. oksidula	0-087	0-094	—	0-012	0-200	0-027	0-021
" manganoks. . . .	—	—	—	0-005	—	—	0-005
" apnene zem. . . .	4-513	4-024	3-553	2-507	2-431	2-249	1-485
" magnezije	2-962	1-431	4-174	0-353	2-077	0-545	1-027
Klornatrija	6-079	3-823	18-544	5-788	21-205	1-094	10-152
Bromnatrija	0-250	—	—	0-001	—	—	—
Jodnatrija	0-384	—	—	0-001	—	—	—
Žveplenokislega natrona . .	1-841	8-269	—	—	—	—	0-158
" kalija	1-779	1-283	—	2-042	0-517	0-986	0-771
Fosfornokisla ilovica	0-035	0-084	—	—	—	—	0-002
Fluorkalcium	—	—	—	—	0-002	—	0-002
Kremenova kislina	0-190	0-317	0-530	0-642	0-394	0-260	0-190
Skupaj	84-514	81-937	79-758	63-383	54-872	53-872	34-335

Splošna moč rodvanjske slatine.

Kakor je iz tabel razvidno, je rodvanjska slatina najbogatejša, kar se tiče stalnih ali ubežljivih delov, med katerimi so ogljena kislina, ogljenokisli natron, klornatrij (z nekoliko brom- in jodnatrijem) in ogljenokisli litij najvažnejši.

Ogljena kislina je ubežljiv plin (gas), ki stori, da se voda iskra in péni. V šampanjci, v soda-vodi je ona uzrok, da se penita in valove delata, zaradi česar jo imajo ljudje tako radi. Ta kislina hladí, okrepuje, oživlja ter ugaša žejo. Ker ima voda ogljeno kislino v sebi, zato ima prijetni kisli okus, zato je tako lahko prebavljiva; tudi ima to lastnost, da želodčeve živce potolaži, tedaj bolešno bljevanje odstranjuje.

Ogljenokisli natron je neizrečeno nježna sol, ki prebavljenje močno podpira in katere zdravilna moč se pri zastareli kislini v želodci in črevah posebno čísla. K seidlitzovem prahu, v Görlisovih cedulah za prebavljenje i. t. d. je ogljenokisli natron tisti, ki šumenje in

penjenje uzročuje. Tudi pri žolčnih boleznih, pri žolčnih kamenih, pri jeternih uvredih je najbolj uspešno sredstvo.

Klornatrij sè svojimi dodatki, brom- in jodnatrijem, je posebno za to dober, da staja neprebavljive snovi v želodci, kakor slino in beljakove snovi, da se morejo prebaviti.

Ogljenokisli litij je edini alkali, ki more stajati večje množice scavnične kisline in scavničnokislih solí. Zato se kaže kot neizrečeno dobro sredstvo pri boleznih, katerim je uzrok to, da se je veliko scavniške kisline nabralo (kakor pri protinu, pri kamenu). Prvi ga je poskusil Garrod *), potem pa še veliko drugih zdravnikov, in vselej z izvrstnim uspehom.

Rodvanjska slatina ima med vsemi znanimi mineralnimi vodami največ litija in je tem boljša, ker je litij kot dvojnato ogljenokisla sol v njej raztopljena. Akoravno je litija malo, sme se vendar reči, da ga je veliko,

*) Garrod je položil koščke kosti in hrustancev, ki jih je od protinastih (mrtvudnih) bolnikov vzel in ki so bili popolno sè scavnično kislino pokriti, v posode, v katerih je bilo v tej litij, v oni kali, v oni zopet natron stopljen. Prvi je kosti najprej oprostil od prevlake, med tem, ko sta kali in natron malo moči kazala. To ga je spodbudilo, da je protinaste bolnike z ogljenokislim litijem poskusil zdraviti, kar mu je večji vspeh kazalo kakor je sam mislil. Od takrat se ogljenokisli kali za protin zelo rabi.

ako se pomisli, da ga bolnik le malo sme uživati, ker ga sicer težko prebavi.

Vsi drugi deli vode, kakor alkalične prsti in žveplenokisle soli, nemajo velike veljave uže same ob sebi ne; pa jih tudi nij veliko notri.

Ako se rodvanjska voda zmerno pije, je izvrstno zdravilo za prebavljenje, ker na eno stran preobilno želodčevo kislino nevtralizira in neškodljivo stori, na drugo stran pa prebavljivost surovejših snovi, kakor slin in beljaka, ki se zaradi prebilne kisline v želodci ne stopé, izdatno podpira. Iz tega se tudi razvidi uspeh te vode pri marsikaterem vzbujenji živcev (nervov), kakor pri ščipanju, pri želodčevih krčih in drugih težavah, ki imajo večkrat svoj uzrok v tem, da se je v želodci preveč kisline nabralo.

Neizrečeno važna je zdravilna moč vode zaradi obilne ogljene kisline in alkalijev na delovanje jeter in drugih slinskih žlez v trebuhu, katerih delavnost pomnoži in jih primora, da več tekočih snovi odstranijo. Kako važno je to odstranjenje pri boleznih, se uže iz tega vidi, ker imajo jetra posebno nalogo, ogljeničaste dele odpravljati, katere natron topi, da se lagljeje odstranijo.

Iz prebavnika se delovanje, brž ko ne zaradi soglasja, v katerem vsi slinovniki drug k drugemu stojé, tudi na pljučne slinovnike in scavniške organe razširja, katerih odstranjenje postane pravilnejše. Da se zaradi večje to-

pljivosti beljaških snovi, katero prouzroči natron, več krvi naredi, je gotovo. Tudi je dokazano, da natrije kri tanjšo naredé, da se hitrejše po žilah zлива, in da bolehno obilico scavniške kisline odstrane. Na to se brez dvoma naslanja velika zdravilna moč studencev, ki imajo natron v sebi (Karlsbad, Ems, Vichy, Bilin) pri nakopičenji in zajezenji krvi, pri veliki lenobi v organih spodnjega telesa, kakor pri vseh, kjer scavniška kislina v krvi prevaguje in natura nij v stanu, znebiti se bolehne snovi, tako da se naredé nakopičenja, ki imajo scavniško kislino v sebi, kakor jih lahko opazujemo pri mrtvuđu v členih in pri kamnu v ledicah ali v mehurji. Da ima tukaj naša na litiju bogata voda veliko moč, in da je v stanu, scavniškokisle zveze raztopiti in odstraniti, smo uže zgoraj omenili.

Kronični katar v želodci.

(Takozvano zaslinjenje želodca.)

Vsaka razdražba, tudi navadna po zavživanji jedi prouzroči v želodci, da se več kislega želodčevega soka odloči.

Ako ta zdražba predolgo trpi ali ako je premočna, naredi se veliko želodčevega soka, ki je s prosto kislino prenapolnen. Začne se kazati bolehanje, ki ima vzrok v

tem, da se želodčeva žlezna koža preveč draži, ali pa v tem, ker se beljakove snovi v manje močnih kislinah slabše tajajo. Kmalu se čuti tiščanje v želodci, zgaga, kisle tekočine silijo v usta, človeku se gnjusi in večkrat tudi bljuje. Ako se še prav ne živi, ako se pije močno žganje ali huda zdravila, ako se s strašnimi dogodbami duh vznemirja, se bolehnost še povikšuje, in kmalu ima človek želodčni ali črevni katár, kar se v navadnem življenji pravi, da je želodec spriden ali zaslinjen.

Pri tem pravo uživanje naše kisle vode veliko, da, vse pripomore, kar se od takega zdravila more terjati. Ona nevtralizira preobilno kislino želodčnega soka, potolaži viharo vznemirjenje želodčnih živcev, potolaži krč, pomnoži prebavljivost beljakovih snovi, povekša veselje do jedi in odstrani celo vrsto sitnih bolezni.

Zlatenica.

Posebno so alkalični kisleci pri vseh sortah zlatenic dobri, tako pri: 1. Icterus catarrhalis, kjer nastopi bolezen, ako se preveč kislega vina pije, ali če se prehladi; 2. pri zlatenici ali pohabljenji žolča; 3. pri ikteru po silnih občutkih, kjer se trpljenje večkrat mahoma prikaže in se vsem drugim zdravilom trdovratno protistavlja.

V vseh teh slučajih je v želodci preveč kisline, za kar je rodvanjska voda popolnem dobro zdravilo, Ker ima voda veliko ogljene kisline, ker je v njej veliko alkalijska in ker je poživljajoča in frišna, spravi delovanje prebavnih organov zopet v red, in postavi mejnik, čez kateri bolezen ne more.

Uvred

(Anschoppungen, Hypertrophien.)

Akoravno so nam kemične spremembe, ki se godé za želodcem in črevnim kanalom, delomā še neznane, je vendar toliko gotovo, da preveč kisline v želodčnem in redilnem soku, ako nespremenjena pride v žile odvodnice (vere), več sort sočnih bolezni zakriví, katerih slabi nasledki za ohranjenje ne izostanejo. Ker kri nij prav zmešana, mora dražiti cevi, po katerih se pretaka in se bolj obilno v odvodnice zlivati. Ako to draženje dalje časa trpí, se kri zajezi; na telesu se prikažejo vsakojaki prikazni kakor jih vidimo večkrat pri možéh, ki predobro jedo, pa se premalo premičejo, kar bi jim bilo tako treba. Navadno se trpljenje začne s prikaznimi, ki se sploh zlata žila (hemeroidi) imenujejo. Tukaj naš kislec koristi še le, ako se je poprej razločujoče zdravljenje rabilo,

ako se je z boleznijo združeno zastajanje blata s primernimi sredstvi (Karlbadská voda) odstranilo in so slinaste odločbe (slinasti hemeroidi) posebno ostri in kisli.

Druga vrsta tega stanja obsega vse bolezni, v katerih kri, z beljakovimi snovmi prenapolnena in gosta, počasi po žilah teče, in se hoče strditi in organske izpoptenja prouzročiti, pri čemur se izceja ob enem vlečoč se in kisel šlez, in se nahajajo v drobu očitna zajezenja. Tukaj je rodvanjski kislec jako važen, ker ima tudi malo broma in joda v sebi; ravno tako tam, kjer se ima uvrst odpraviti, je rodvanjski kislec močno zdravilo.

K a m e n.

Akoravno izkušeni zdravniki že zdavnej vedó, da se veliki kameni v človeškem telesu niti s kislecí, niti s kakim drugim zdravilom ne dadó odpraviti, se vendar ne dá tajiti, da primerna zdravila nadaljno rast kamena opovirajo in manjšim kamenčkom odhod zljajšajo. Ako taki kameni iz scavniške kisline ali iz scavničnokislih soli sestajajo, ga nij zdravila, ki bi rodvanjsko slatino zavoljo veliko litija mogel popolnem nadomestiti.

„Razen ogljenokislih alkalij“, pravi Niemayer v svoji izvrstni knjigi, „ima ogljenokisli litij posebno veljavo

pri kamenih v telesu, in se od več strani priporoča. Jaz bi temu priporočevanju ne dajal velike cene, ko bi ne imel tudi od zanesljivih zdravnikov poročevanj o izkušnjah pri bolnikih. Zato se mi zdi opravičeno, da se z njim poskuša v dotičnih slučajih. Saj se zraven tega tudi vildunška, vichyška ali karlsbadška voda lahko daje piti“.

Očitno pa je v takih slučajih dosta boljše, da se, namestu da bi se litijev prah in zraven vildunška ali kaka druga voda piti dajala, rajši takoj rodvanjska slatina zapiše, ker ona ima ravno taiste sestanke, kakor omenjene vode, zraven tega ima pa še veliko litija v sebi raztopljenega, v navadni vodi pa se litij skoraj še ne raztaja, in se zaradi tega težko prebavi. Popije se od kislega vsak dan 1 ali 2 litra, kar je skoraj taisto, kakor se navadno zapiše ogljenokislega litija.

Posebno važnost ima rodvanjska slatina pri žolčnih kamenih, ki se po njej večkrat brez težave odlučijo. V enem slučaju je prišlo od nekega bolnika čez 30 takih kamenov, ki so bili kakor grah debeli in temnorujave barve.

Kroničen katar sopíl.

Pri tej bolezni nij tako izdatnega in navadnega zdravila, kakor alkalični kisleci. Rabijo se lahko sami,

ali pa se z mlekom mešajo. Akoravno se dajo rabiti pri vseh stopnjah bolezni in celo pri kataralni mrzlici, so vendar posebno takrat dobri, ako se je uže veliko slin naredilo, ako se ta vleče in je gosta, ako se težko izmetava, in ako se je kislina uže naredila, ki pri tem nikdar ne izostane. To velja tudi za n a d u h o, katere voda sicer ne ozdravi, vendar pa zljajša, ker prežene katar, ki se je vlezal v najtanjše zračne kanale in slino bolj tekočo stori. Tudi nepravilno izločenje k pravi meri prisili. Toisto velja za

zadušni ali oslovski kašelj,

katerega kislec sicer ne odpravi, vendar pa k temu pripomore, da katar zmanjša in človeka nasledujočih bolezni obvaruje.

Tuberkuloza, jetika, sušica.

Preveč splošno so se priporočevali Selters, Glajhenberg, Ems in druge, rodvanjski podobne slatine za sušico; ti gotovo takrat niso dobri, ako so z njo zvezana nakopičenja pri pljučah ali pljuvanje krvi, tudi ne, ako je bolezni uže precej huda. Odločno zdravilno moč imajo le takrat, ako so s tuberkulozo združene še kataralične prikazni in s tem zvezana nepravilna obilica slin in

kislina človeku nagaja, z eno besedo, kadar se tiče odstranjenja takih snovi, ki napredek bolezni pospešujejo. Ali rodvanjska slatina v pravi sušici (ker ima brom in jod v sebi) več pomaga, kakor drugi alkalični kisleci, je še neznano, ker je v tej zadevi nijsmo še natanko opazovali. Pri nagnenji k pljučnemu krvavljenju bi znala prej škoditi, kakor koristiti, akoravno bi človek mislil, da je zaradi tega, ker ima jod v sebi, za prvotno trpljenje ugodna. *)

Odločno ugodna pa je rodvanjska kislá voda pri tako imenovani slinasti jetiki, celo, ako je bolezen uže precej napredovala, in je bolnik shujšal in jetično mrzlico dobil. V tem slučaju večkrat popolnem ozdravi.

Škrofeljni, golžun (krof).

Velika zdravilna moč rodvanjske slatine pri škrofuloznih boleznih se uže iz tega razvidi, ker Rodvanjčani, ki to vodo navadno pijo, nemajo nikoli škrofeljnov; golžuni in enaki napihi, ki jih tujci v Rodvanje prineso, čez nekaj časa sami zginejo.

*) Baron, Brera, Berton, Dupasquier, Gauthier, Piorry, Scudamore in več drugih izvrstnih francoskih zdravnikov priporoča malo joda (kakor ga je ravno v rodvanjski vodi), ako se tuberkuloza začneja.

Bolezni scavíl.

Mi smo rodvanjsko vodo pri tako imenovanih šlezastih mehurjevih hemeroidih, pri gnojenji ledic in mehurja z vspehom rabili. Pred vsem se mora tukaj gledati, kaka je scavnica, ker so vsi alkalični kisleci le takrat dobri, ako se jasno pokaže, da je scavnica kislá.*)

Tri razne vrste te bolezni so, pri katerih se z uspehom rãbi slatina: 1. Pri močnih možéh, pri katerih se najprvo scalo vname in šlezaste tekočine iz sebe spušča, potem jih pa šlezna koža scala, mehurja in ledic bolí. Vsi taki bolniki so boljše ali manjše otožni, večkrat jim je celo življenje zoprno, ne ljubi se jim hoditi, radi jedó, pa tišči jih zmeraj v želodci; včasí tudi vodo in blato težko iz sebe spravljajo. Da se temu odpomore, dá se bolniku najprvo grenčice, ali take vode, v kateri je angleška sol rãztopljena, pozneje pa naj kisló vodo pije, in sicer vsak dan polagoma eno flašo. Ugodni uspeh tega ravnanja se pokaže uže v 8 ali 14 dnéh. 2. Drugo vrsto takih bolnikov

*) Da je scavnica kislá, se spozna najboljše, ako se pomoči košček lakmovega papirja, katerega se v vsaki apoteki za majhen denar lahko dobi, v ravnokar izpuščeno scavnico. Ako papir postane rudeč, je v scavnici veliko kisline. Ako pa se papir pri pomakanji ne spremeni, ali ako se njegova rudečkasta barva v višnjevo spremeni, je v scavnici posebno dosti alkalij, in alkalične vode niso več na svojem mestu.

zavzemajo starikavi ljudje, ki so življenje preveč uživali, Bakhu in Veneri obilno darovali in si tako od stopinje do stopinje šlezastih tokov in težav pri scanji našeli. Dober živež, močno pivo, zmerno premikanje in rabljenje naše slatine so najgotovejša zdravila, da se strašno trpljenje potolaži in da se ga bolnik, ako je še mogoče, oprosti. 3. Tretji bolniki te sorte so oni, kjer težave pri scanji nastanejo zaradi zunanjih mehaničnih upljivov, zaradi kamenov v ledicah in mehurji. Pri tej, kakor pri prejšnjih boleznih se mora scavnica preiskati, da se vé, ali se sme slatina piti ali ne. Le ako je scavnica kislá, se sme. Vse to velja tudi za

katar na scalu in mehurji

tudi ako je ta bolezen le naslednica protina, škrofeljnov ali enakih trpljenj. Tukaj kaže slatina zdravilno moč posebno s tem, da scavnično in mehurjeve slize ostrost odpravi in zavaruje, da ne upljiva slabo na ledice in mehur.

Revmatizem in protin.

Akoravno te dve bolezni niste še tako pojasnjeni, da bi se mogle vselej s pridom zdraviti, vendar določno vemo, da je pravemu protinu uzrok le nepravi sok, pri katerem se preveč scavniške kisline naredi, ki se po členih

nakopiči. *) V teh razmerah morajo tedaj ona zdravila najboljša biti, ki so v stanu scavniško kislino raztopiti in iz telesa spraviti. In za to so alkalije najboljše. Od tod tudi izvira veljava, ki se slatinam pri protinastih boleznih pripisuje.

Med vsemi alkalijami pa je ogljenokisli litij tisti, ki je sè scavniško kislino najbolj v sorodu in ki scavniško-kisla nakopičenja najhitreje raztopi, kakor je to Garrod s poskušnjami dokazal. Mi mislimo tedaj, da se ne široko-ustimo, ako dajemo rodvanjski slatini med vsemi največjo veljavo, ker ima res tudi največ tega alkalija, in je tedaj najizdatnejša.

*) „Dokler preobilno scavniško kislino ledice neprenehoma izločujejo, so dotični bolniki dobri in imajo malo težbo. Drugače pa je, ako se scavnične cevke sè scavničnimi kislimi solmi zatlačijo in se izločenje scavnične kisline ustavi, potem se v krvi nabere scavnična kislina, oziroma izloči v ude ali druge organe in protin naredi normalen ali anormalen napad. Ako se potem iz ledic izplakne scavnična kislina, in se v scavnici znani rudeči sedimenti pokažejo, gre protinov napad dalje; ako pa se to ne zgodi, se dobi kroničen protin. To hipotezo podpira to, da so Garrod in drugi zanesljivi opazovalci v vseh stopinjah protina ledice bolne našli, in sicer tako, da so nepri- merno atrafirale, in postale sedež scavničnokislih infarktov“. Niemayer's specielle Pathologie und Theraphie. B. II.

Ne da se tajiti, da posebno toplice pri tej bolezni jako veliko pomagajo, da udne revmatizme večkrat popolnem odpravijo; toda pri pravem kroničnem protinu ne zadostujejo nikakor. Potolažijo še protin, ali popolnem ga nikoli ne morejo ozdraviti. Tukaj so, razen mlačnih kopeli, alkalične mineralne vode na pravem mestu, ako gre blato nerado od človeka. Karlsbad (ali pa rodvanjska voda, katere tretji del naj bo grenčica); ako pa se čreva pravilno praznijo, ali kjer so se raztapljajoča zdravila uže rabila, pa se rodvanjska slatina sama rabi. V vseh teh pripadljajih nadomestuje ona po vsem svetu znane vode iz Vichy, Emsa in Karlsbada, da, morebiti je še bolj zdravilna, ker ima več litija v sebi. Pri tem je posebno dobro, da se mlačna pije.

Bolezni živcev.

Ogljena kislina tolaži bljevanje; posebno dobro zdravilo pri migreni je dvojnoogljjenokisli natron, ravno tako pri hipohondričnih in materničnih (histeričnih) boleznih. Vse to kaže, da so natronovi kisleci pri boleznih živcev posebno važna zdravila, kar je sicer tudi izkušnja uže večkrat pokazala. Saj je znano, da dvojnoogljjenokisli natron, v podobi šumečega ali seidlitzovega

prahu rabljen, migreno čestokrat v taistem trenutku odpravi, in da hipohondri in histerične osebe omenjeni natron večkrat za edino sredstvo pri mučnem trpljenji imajo. Koliko boljši mora pri tem biti zdravilo, ki ima, kakor naš kislec, razen dvojnoogljenokislega natrona se prosto ogljeno kislino in več drugih zdravilnih obstankov v sebi, ki združeni močno upljivajo na živce, ki prouzučujejo izčiščenje žolča in se s tem tako veliko boleznim protistavljajo.

Kako se mineralna voda rabi.

Z ozirom na to, kar smo v nemški izdaji te knjižice obširno razložili, priobčimo ta pravila v sledečem :

1. Rodvanjska voda se lahko o vsakem letnem času, celo po zimi rabi, in tedaj zdravljenja nij treba do začetka poletja odlašati, ker se dobiva vselej frišna in dobra, in ima po zimi zdravilno moč, kakor po leti. V steklenicah se dobiva ravno taka, kakor se v studenci zajema.

2. Je nepotrebno, pred vživanjem rodvanjske vode tako imenovano prvo zdravljenje rabiti, in gledati se ima sploh le na tó, da je voda primerna bolezni, zoper katero se ima rabiti. Vse drugo je nepotrebno in se samo ob sebi razvidi.

3. Prihrani se popotovanje v Rodvanje in se voda lepo doma pije, ako je treba, makari v postelji, ker se, ako se zmerno pije, prav lahko prebavi. Navadno premikanje pri opravljanji domačih dél za vse slučaje popolnem zadostuje.

4. Slatina se s tem večjim zaupanjem sme doma piti, ker je dokazano, da popolnem svojo zdravilno moč ohrani, če tudi se razpošilja. Ako pri odmašnji steklenice malo ogljene kisline uide, to nič ne pomeni, ker je ima voda tako od sile veliko.

5. Zaradi zdravljenja nij treba zgodaj vstajati; ravno tako nij treba, da bi se vsa voda na tešč želodec spila, ampak se lahko pri tem čaka, kar je še pametnejše in boljše. Na tešče se spijeta dva kozarca, k večjemu trije, in med tem naj vsigdar pol ure preteče. Pozneje, čez eno uro po zajutreku se zopet, eden kozarec izprazni in tako naprej.

Koliko naj se vode spije, to določuje vsigdar bolezen in bolnik sam tudi čuti, koliko je prav. Zdaj čuti, da je želodec nekako čudno poln, zdaj zopet, da je prazen. Vse to ga bo boljše podučilo, kedaj in koliko naj pije, kakor najbolj bistrourni zdravnik. Dokler se eden kozarec vode nij prebavil, naj se ne pije drugi. Vse to bolnik sam čuti. Po navadi zadostuje dopoldne 4 do 6 kozarcev, popoldne pa 2 do 3. Ta množica je skoraj vedno

dosti, da zabranjuje, da se bolehna kislina ne dela, ako zdravnik dovoli, vselej, celo pri kosilu z vinom mešati. Zelo občutne osebe, kakor otroci in histerične ženske, katerim obila ogljena kislina ne ugaja, dobro storé, ako slatino nikoli na tešče, ampak vselej nekāj časa po zajutreku pijó. Ako to ne zadostuje, naj se nekoliko ogljene kisline odpravi s tem, da se steklenica odmaší in nekoliko časa v mlačni vodi drži, ali pa naj se ji gorkega ali ravnokar pomolzenega mleka prilije. Zá-nje zadostuje, ako se 3 do 4 unce (pol kozarca) na enkrat spijó; čez 1 ali 2 uri pa naj se je ravno toliko spiye. Bolniki pa, ki imajo protin ali kamen, je morajo več piti, najmanje 1 steklenico, ki drži 1 do poldrugi bokal. Priporočamo jim, naj je tudi zvečer, preden se vležejo, en kozarec spijó, da jim po noči scavnica ne skisa.

6. Ako se je bolniku ob enem zapovedalo, naj si poišče drug zrak in drugo podnebje, naj si izbere prijazno okolico, kjer bo oddaljen od hrupa in cestnega prahú, ki se v mestih nahaja, prijetno živel in ne bo slišal ciguljenja in muziciranja kakor po toplicah, ampak bo dobri zrak zastonj užival.

7. Kar se življenja tiče, bolnik želodca ne sme nikdar preobložiti, posebno ne sme takih jedi uživati, ki se težko prebavijo. Najboljše je, ako je malo, pa dobro

pripravljenih jedi. Tudi kisle jedí, še solato sme jesti, na kateri pa mora dober vinski kis biti.

8. Ker vsi oni bolniki, ki se tako zdravijo, kakor mi priporočamo, namreč z malimi stroški pa ravno tako vspešno, kakor v najdražjih in najimenitnejših toplicah, veliko stroškov prihranijo, naj malo onega denarja, ki bi ga imeli dati za pot, za prvo in zadnje zdravljenje, za darila, za diskrecije in pivnine, za koncerte in plese v toplicah, sploh naj dvajseti del vseh nepotrebnih stroškov v to obrnejo, da bodo rodvanjsko kislo vodo prav dolgo, ko bi bilo treba, makari po zimi pili. Porok smo jim za uspeh, samo da je za njih bolezen rodvanjska slatina primerna in da ozdravljenje njih trpljenja sploh nij nemogoče.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIČNICA

00000488080

Napolnjevanje in razpošiljanje rodvanjske slatine.

Da se rodvanjska slatina pripravno napolni in razpošilja, na to se najboljše skrbno gleda. Kot potratna pijača se voda v navadne slatinske flaše (ki drže $1\frac{1}{8}$ bokala), potem v poliče, in ako se zahteva, tudi v maselece nataka in se z mašino zamašuje. Velika flaša velja (napolnena, zamašena in zakapana) v Rodvanji 14 kr., polič 10 kr., maselec 8 kr. avst. velj. Za napolnjenje soboj prineseane flaše, naj bo večja ali manjša, in za zamašenje se plača 5 kr. avst. velj. — Ako se je več vzame, se cena zniža.

Voda, ki je za zdravilno rabo, se v viru samem zajema, in sicer samo v litre in pollitre, zamaši se z izvrstnimi, dobro prekuhanimi zamaški, in se v zaboje dene, v vsakega po 25 litrovih flaš; potem se ti zaboji postavijo do železniške postaje Spilfeld ali Ormuž, in velja vsak 5 gl. 10 kr.; zaboj z ravno toliko pollitrovimi flašami se na kolodvoru računi na 4 gl. 30 kr. avst. v.

Da se kaka goljufija ne zgodi, se vsaki pošiljatvi dodá pismo od slatinskega oskrbníštva. Naročbe na slatino, katerim se ima nekaj denarja naprej dodati, naj se pošiljajo na slatinsko oskrbníštvo v Rodvanji (pošta Radgona). Vsaka boljša štacuna, ki tudi mineralne vode prodaja, sprejema naročbe na rodvanjsko slatino.

V komisiji: J. Giontini v Ljubljani.

